

هانری کربن
و
فلسفه سهروردی

حسن سیدعرب

www.ketab.ir

نشر نور اشراق

۱۴۰۰

سرشناسه	: سیدعرب، حسن، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدیدآور	: هانری کربن و فلسفه سهروردی/حسن سیدعرب.
مشخصات نشر	: تهران: نور اشراق، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۶۷۶ص.
شابک	: 978-622-98408-0-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: واژه نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۶۳۱-۶۳۶.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: کوربن، هانری، ۱۹۰۳ - ۱۹۷۹م. -- نقد و تفسیر.
موضوع	: Corbin, Henry -- Criticism and interpretation.
موضوع	: سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۸۷؟-۵۴۹ق. -- نقد و تفسیر
رده بندی کنگره	: ۵۷/۵BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۹۹۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۷۴۱۵۸۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

هانری کربن و فلسفه سهروردی

حسن سیدعرب

ناشر: نور اشراق

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر کیمیای حضور

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ و نشر برای انتشارات نور اشراق محفوظ است

تلفن: ۷۷۵۲۶۶۰۰-۲۱

همراه: ۱۸۰۵۵۲۸-۹۰۱

صفحه اینستاگرام: noore_eshraq.pub

نشانی الکترونیکی: nooreeshraq.pub@gmail.com

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۴۰۸-۰-۱

فهرست مطالب

درآمد	۱۳
-------	----

فصل اول: سهروردی پژوهی معاصر

سهروردی پژوهی در غرب	۲۱
رویکرد اندیشه معاصر به کربن	۲۲
ایران	۲۳
اروپا و آمریکا	۲۴
جهان عرب	۲۴
ژاپن	۲۵

فصل دوم: اصول تفکر کربن

مقدمه	۲۹
زندگی	۳۵
آموزگاران	۳۶
ساختار آثار	۴۰
تمایل فلسفی	۴۵
گسست از غرب	۵۰
اصول تفکر	۶۰
نظریه فراتاریخ	۶۲

۶۴.....	طرح نظریه فراتاریخ
۶۸.....	نتایج عینی
۷۰.....	جایگاه پدیدارشناسی و تأویل در درک فلسفی از تاریخ
۷۲.....	تمایز فراتاریخ و فلسفه تاریخ
۷۴.....	نسبت فراتاریخ با انسان شناسی
۷۶.....	تأثیر نظریه فراتاریخ در بررسی فلسفه و عرفان ایرانی - اسلامی
۷۷.....	درک فراتاریخی فلسفه سهروردی
۷۹.....	درک فراتاریخی عرفان
۸۲.....	پدیدارشناسی
۸۷.....	زمینه
۹۲.....	طریق
۹۴.....	پدیدارشناسی و نظریه فراتاریخ
۹۶.....	زمینه پدیدارشناسی در فلسفه ایران، یونان و اسلام
۹۹.....	فلسفه تطبیقی
۱۰۳.....	تأویل
۱۰۷.....	تأثیر اندیشه هیدگر
۱۱۷.....	پیوند تأویل هیدگر با عالم مثال ایرانی
۱۱۹.....	نتیجه

فصل سوم: کرین و فلسفه سهروردی

۱۲۵.....	مقدمه
۱۲۹.....	گزارش زندگی سهروردی
۱۳۱.....	ساختار آثار
۱۳۹.....	بررسی صوری و محتوایی چند نوشته

آواز پر جبرئیل	۱۳۹
عقل سرخ	۱۳۹
مونس العشاق	۱۴۳
حکمة الإشراق	۱۴۳
قصة الغربة الغربية	۱۴۹
الواردات و التقديسات	۱۵۲
هياكل النور	۱۵۳
بررسی فلسفه سهروردی با نظر به اصالت فلسفه در یونان	۱۵۳
رهیافت سهروردی به فلسفه یونان	۱۵۴
بهره سهروردی از حکمت ایران باستان و فلسفه اسلامی در مواجهه با یونان	۱۵۵
مطالعات تطبیقی در فلسفه افلاطون و سهروردی	۱۵۶
افلاطون	۱۵۷
زردشت	۱۵۸
هرمس	۱۵۹
عالم مثال	۱۶۱
نسبت فرشته شناسی و عالم مُثُل و مثال	۱۶۱
بررسی مقایسه‌ای عالم مُثُل و مثال	۱۶۳
نقد مُثُل بر اساس صور معلّقه	۱۶۴
مطالعات تطبیقی در فلسفه ارسطو و سهروردی	۱۶۵
مطالعات تطبیقی در فلسفه نوافلاطونیان و سهروردی	۱۶۵
تأویل	۱۶۸
سهروردی و فرشته شناسی نوافلاطونیان	۱۶۹
صبغه نوافلاطونی ادعیه سهروردی	۱۷۲

درآمد

هانری کربن (۱۹۰۳-۱۹۷۸م) متفکر فرانسوی با تصحیح و تفسیر آثار و اندیشه‌های شهاب الدین سهروردی (۵۴۹-۵۸۷ ق)، فیلسوف و موسس دومین حوزه فلسفی در تاریخ فلسفه اسلامی، سرحلقه نواشراقیان معاصر است. او بعنوان مهم‌ترین مفسر فلسفه اشراق در غرب، برای مواجهه با این فلسفه، اندیشه‌های ادوموند ماسرل (۱۸۵۹-۱۹۲۸م) و مارتین هیدگر (۱۸۸۹-۱۹۷۶م) را برگزید. وی نگاه ویژه به اسلام، شیعه و ایران دارد و معنویت برآمده از آن را حاصل وحدت دین، عرفان و فلسفه می‌داند.

کربن سهروردی را نماینده این معنویت در سده‌های میانی عهد اسلامی در ایران می‌داند و معتقد است فلسفه اشراق، جنبه‌های مشترک ایران و اسلام را در فلسفه نور طرح می‌کند. وی مطالعات خود را با تصحیح بخش الهیات نوشته‌های سه گانه سهروردی یعنی منطق، طبیعیات و الهیات آغاز کرد و سپس بر اساس نوشته‌های رمزی و تمثیلی فارسی او به تفسیر و تأویل آن پرداخت. تاکنون آرای وی در این زمینه بررسی انتقادی نشده و پژوهش توصیفی-تحلیلی حاضر، چنین هدفی را دنبال می‌کند.

مطالعات شرق شناسی پیش از کربن، به نگرش تاریخی و روش شناسی مبتنی بر اسناد و مدارک تاریخی متکی است و نظر عمیق به فلسفه اشراق ندارد و تنها با مطالعات کربن تمایلات فلسفی آن احیاء شد. طریق تفکر او بویژه در حوزه تاریخ حکمت ایران باستان و فلسفه اسلامی، با اتکاء به تأویل

و پدیدارشناسی است و بر این اساس، اندیشه اشراقیان قبل و بعد از سهروردی را بررسی می‌کند. سهروردی پژوهی پس از وی هویت فلسفی یافت زیرا تنها او فلسفه اشراق را از این منظر تفسیر می‌کند.

کرین تفکر سهروردی را مسبوق به هرمس، افلاطون، زردشت و نوافلاطونیان می‌داند و ابداع‌های فلسفی وی را در نظر نمی‌گیرد. تفسیر او از فلسفه اشراق، ناظر به الهیات و عرفان ایرانی است که بعدها از آن به «باطن» یاد می‌کند. او برای اشتغال تاریخی مطالعات خود، نظریه فراتاریخ را طرح کرد اما این نظریه با فلسفه اسلامی و حکمت ایران باستان و فلسفه اشراق سازگار نیست و هر سه تفکر را به باطن‌گرایی سوق می‌دهد. کرین بعدها و به حسب انس با آثار و اندیشه‌های سهروردی تا اندازه‌ای گسست معرفتی از غرب یافت.

کرین به بررسی غلبه تفکر فلسفی یونان بر سهروردی می‌پردازد تا اثبات کند فلسفه اشراق در کدام تاریخی آن فلسفه است. نزد او نظریه مُثُل، اساس این فلسفه است و چنین می‌اندیشد که بخش عمده آن را متأثر و در اصطلاحات و مفاهیم آن نیز رسوخ یافته است. او به تبیین عرفانی فلسفه اشراق می‌پردازد و آن را بر اساس حکمت ایران باستان و نظریه معرفت اشراقی، به عرفان ایرانی و سپس باطن‌گرایی تقلیل می‌دهد. مطالعات دینی، بخش ویژه‌ای از رهیافت کرین به فلسفه اشراق است و اسلام را آخرین منبع عرفانی سهروردی می‌داند. او از تمام مطالعات خود برای تبیین نظری معارف شیخیه بهره می‌برد و با فلسفه اشراق، اصطلاحات و مفاهیم و اصول باطنی آنان را تبیین می‌کند. این رویکرد بر تفسیر او از ادوار تاریخی فلسفه اسلامی از آغاز تاکنون تأثیر عمیق نهاد.

معهد فلسفه اشراق شاخص تفکر کرین و مدعی رهیافتی بدیع به فلسفه اشراق است. وجه نظر او توأم با آموخته‌های فراوان از غرب و آمیختگی آن با حکمت ایران باستان و فلسفه اسلامی است. این طریق از تفکر که برای نخستین بار طرح می‌شود، تلاش او را برای تفسیر متفاوت از حوزه فلسفی

ایران و اسلام نشان می‌دهد. وی برای نیل به ادوار تاریخی و بررسی مسائل عقلی و شهودی در ایران و اسلام، به اصول حکمت ایران باستان و فلسفه اسلامی نظر دارد و به تعبیر خود از آن «کشف المحجوب» می‌کند. بعلاوه اندیشه اشراقیان قبل و بعد از سهروردی به وی کمک می‌کند تا به فلسفه اشراق نزدیک شود. وی نظریه معرفت اشراقی را اساس رهیافت جهان شناسی اشراقی به هستی می‌داند و مسائل فلسفه اشراق را بر این اساس قابل تبیین فرض می‌کند.

بخش قابل توجهی از مطالعات کربن به بررسی منابع تفکر سهروردی اختصاص دارد. به نظر وی منابع مهم این حوزه هرمس، افلاطون، زردشت و نوافلاطونیان است. البته این بخش از مطالعات او با افراط همسوست بگونه‌ای که مانع درک وی از بررسی ابداعات فلسفه اشراق می‌شود. غفلت وی از اصول و نوآوری‌های سهروردی، به سبب پافشاری در انتساب این فلسفه به آن منابع است. او با تفسیر عرفانی از فلسفه اشراق به طرح نظریه «عرفان ایرانی» می‌پردازد. این نظریه برای نخستین بار در توصیف نسبت ادوار حکمت ایران باستان و فلسفه اسلامی طرح می‌گردد. تبیین مبادی عقلی و شهودی این حوزه معرفتی، منوط به تفسیر فلسفه اشراق است. کربن عرفان ایرانی را مقدمه وجه نظر به باطن گرایی در ایران و اسلام می‌کند.

تحقیقات کنونی درباره کربن فاقد تمرکز موضوعی است. این مشکل شامل بررسی مستقل فلسفه اشراق از دیدگاه او نیز می‌شود. با توجه به اهمیت اندیشه‌های فلسفی و مطالعات مقایسه‌ای وی در فلسفه اسلامی، بویژه فلسفه اشراق، تألیف نوشته‌ای جامع و متمرکز در این باره ضروری است. مطالعات کربن ناظر به فلسفه اشراق و مقایسه آن با بسیاری از حوزه‌ها و مکاتب فکری است. اصطلاحات و مفاهیم مطالعات او گاه بدیع است و مواجهه وی را با این فلسفه بطور ویژه متمایز از دیگران می‌کند و حتی می‌توان رویکرد او را بطور شاخص از سنت اندیشه اشراقیان قبل و بعد از سهروردی جدا کرد.